

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI-4101-06-02/2013

P/13/135

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst ujednoczony wystąpienia pokontrolnego z dnia 22 listopada 2013 r., zmienionego zgodnie z uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 21 stycznia 2014 r.

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/135 – Realizacja planów urządzenia lasu i działania podejmowane w okresie braku planów
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	Tomasz Pomian, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87209 z dnia 26 czerwca 2013 r. Maciej Brzosko, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87210 z dnia 26 czerwca 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne lasy Państwowe – Nadleśnictwo Browsk w Gruszkach („Nadleśnictwo”), Gruszki 10, 17-220 Narewka
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Skirko – Nadleśniczy

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, prowadzenie przez Nadleśnictwo gospodarki leśnej w latach 2011 – 2013 (I półrocze).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższa ocena wynika z prawidłowego wykonywania (w 2011 roku i od października 2012 roku) zadań gospodarczych określonych w planach urządzenia lasu. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie gospodarki leśnej i ewidencjonowania pozyskanego drewna wystąpiły w okresie od 1 stycznia do 9 listopada 2012 r. i dotyczyły:

- procedury cięć sanitarnych (pozyskano 20,96 m³ drewna świerkowego) w trzech wydzieleniach z drzewostanem ponadstuletnim (według definicji prof. Wesołowskiego²) wbrew zaleceniom Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r.³,
- dwóch przypadków nierzetelnego zaewidencjonowania pozyskanego drewna w systemie informatycznym Lasów Państwowych („SILP”).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prowadzenie gospodarki leśnej w latach 2002 – 2011

Opis stanu faktycznego

1.1. Na 30 czerwca 2013 r. Nadleśnictwo zarządzało nieruchomościami i gruntami o łącznej powierzchni 20.420,13 ha, z czego 19.904,28 ha (97,5%) to lasy (lasy ochronne, rezerwy przyrody oraz lasy gospodarcze), a 515,85 ha (2,5%) grunty nieleśne (użytki rolne i ekologiczne, grunty pod wodami, nieużytki, itp.). W skład lasów wchodziły przede wszystkim grunty leśne – 19.389,51 ha, a pozostałe 514,77 ha to grunty związane z gospodarką leśną (drogi leśne, linie podziału przestrzennego lasu, tereny pod liniami energetycznymi i telekomunikacyjnymi, miejsca składowania drewna, parkingi leśne, itp.). Zaistniałe zmiany – w odniesieniu do stanu na 1 stycznia 2011 r.⁴ – polegały na:

- zwiększeniu powierzchni leśnej o 1,69 ha (w działce 388/1) i powierzchni gruntów o 6,07 ha, w wyniku ujawnienia w księdze wieczystej prawa własności dwóch działek (nr 1001 i 1003),

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Drzewostan w którym udział drzew jednego gatunku w wieku 100 lat i więcej zajmuje co najmniej 10% powierzchni.

³ Pismem nr DLP-lpn-611-9/19733/12 z 17 maja 2012 r. Minister Środowiska zalecił „wyłączać z zabiegów gospodarczych drzewostany, w których udział drzew jednego gatunku w wieku 100 lat i więcej zajmuje co najmniej 10% powierzchni”.

⁴ Nieruchomości o powierzchni 20.417,54 ha, w tym 19.878,17 ha gruntów leśnych i 536,75 ha gruntów nieleśnych.

- zmniejszeniu powierzchni gruntów zabudowanych w wyniku sprzedaży dwóch działek o pow. 0,45 ha,
- zmniejszeniu o 0,4254 ha powierzchni gruntów w wyniku realizacji inwestycji drogowych,
- zmianie powierzchni konturów dwóch działek ewidencyjnych w wyniku ponownego przeliczenia ich powierzchni (nr 820/17 i 394/1),
- zmianie powierzchni użytków gruntowych pomiędzy poprzednim i obecnym planem urządzenia lasu (14,7953 ha).

Od 1 stycznia 2011 r. zmniejszyła się (z 12 do 10) liczba leśnictw Nadleśnictwa oraz zwiększyła (z 8.185 do 8.571) ilość wydzieleń⁵ (wraz z obiektami liniowymi) ze zmianą granic części z nich. W okresie objętym kontrolą zmniejszyła się powierzchnia ewidencyjna gruntów zalesionych (z 19.301,11 ha do 19.286,82 ha) oraz zwiększyła powierzchnia ewidencyjna gruntów niezalesionych (z 60,15 ha do 80,47 ha). Ponadto decyzją z 21 lutego 2012 r.⁶ Minister Środowiska zwiększył (z 6.291 ha do 15.756,66 ha) powierzchnię lasów ochronnych i zmniejszył (z 11.622,59 ha do 2.182,95 ha) powierzchnię pozostałych lasów (gospodarczych).

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

1.2. Do końca 2011 roku Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną zgodnie z ustaleniami planu urządzenia lasu na lata 2002 – 2011 („PUL 2002 – 2011”) i zaleceniami Ministra Środowiska zawartymi w decyzji z 10 czerwca 2003 r. zatwierdzającej ten Plan, którą:

- a) ustalone zostały Nadleśnictwu zadania gospodarcze:
  - pozyskanie drewna w ilości nie większej niż 655.670 m³ grubizny netto (117.152 m³ w użytkowaniu rębnym⁷ i 538.518 m³ w użytkowaniu przedrębnym⁸),
  - pielęgnowanie lasu⁹ na powierzchni 16.522,15 ha; zalesienie i odnowienie¹⁰ – 487,78 ha; pielęgnowanie nowozakładanych upraw – 453,68 ha; melioracje agrotechniczne¹¹ – 403,15 ha,
  - zadania z zakresu gospodarki łowieckiej, ochrony przeciwpożarowej, infrastruktury technicznej i edukacji ekologicznej;
- b) wprowadzone zostały „specjalne zalecenia dotyczące prowadzenia trwale zróżnicowanej gospodarki leśnej”, z uwagi na wyjątkowe znaczenie Puszczy Białowieskiej, w tym:
  - jako priorytet w wykonywaniu zadań gospodarczych względy ochronne i pielęgnacyjne – hodowlane, a nie ekonomiczne,
  - zakaz wycinania drzew w wieku ponad 100 lat, z wyjątkiem:
    - przebudowy – w ramach cięć rębnych – drzewostanów w wieku ponad 100 lat z przewagą świerka uszkodzonego przez korniki, drzewostanów z przewagą brzozy lub drzewostanów z przewagą osiki (pkt 3 zaleceń),
    - możliwości usunięcia pojedynczych drzew w wieku ponad 100 lat w ramach niezbędnej konieczności odstania młodego pokolenia w drzewostanach przebudowywanych, z pominięciem dębów, jesionów, klonów i wiązów (pkt 4),
  - gromadzenie, szczególnie w starych drzewostanach dojrzewających i dojrzałych, odpowiedniej bazy drewna martwego – co najmniej trzech do pięciu drzew na hektar drzewostanów (pkt 5).

⁵ Wydzielenie to część oddziału leśnego (pododdział). Jeżeli wydzielenie jest gruntem leśnym zalesionym, wtedy wydzielenie należy rozumieć jako drzewostan.

⁶ Decyzja Ministra Środowiska z dnia 21 lutego 2012 r. w sprawie uznania za ochronne lasów pozostających w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” położonych w Nadleśnictwie Browski.

⁷ Pozyskanie drewna w dojrzałych drzewostanach w celu wprowadzenia drzewostanu ze sztucznych nasadzeń lub obsiewu naturalnego.

⁸ Pozyskanie drewna w trakcie zabiegów pielęgnacyjnych w młodszych drzewostanach, a także zabiegów sanitarnych (przygodnych).

⁹ Całość czynności gospodarczych związanych z pielęgnowaniem drzewostanu i siedliska, dla utrzymania lub poprawy stabilności mechanicznej drzewostanu i sprawności siedliska, uzyskania wysokiej produkcji surowca drzewnego możliwie najlepszej jakości, przy zachowaniu naturalnej różnorodności biologicznej lasu i jego pozaprodukcyjnych funkcji.

¹⁰ Wprowadzenie nowego pokolenia lasu na miejsce drzewostanów usuniętych.

¹¹ Zabiegi przygotowania gleby mające zwiększyć zdolności produkcyjne siedlisk leśnych.

PUL 2002 – 2011 dopuszczał usuwanie drzew w wieku ponad 100 lat w ramach tzw. „cięć przygodnych”:

- „w ramach użytkowania przygodnego usuwane będą wszystkie drzewa zagrażające zachowaniu trwałości lasu (zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹²⁾”,
- szczególną uwagę należy zwracać na „stan sanitarny drzewostanów, budzący poważne obawy związane z zagrożeniem gradacją kornika drukarza. Do decyzji nadleśniczego pozostawić należy sposoby, metody i terminy działań wynikających z instrukcji ochrony lasu, pozwalające na skuteczną ochronę drzewostanów poprzez ograniczenie liczebności populacji szkodliwych owadów, a w szczególności kornika drukarza”. (dowód: akta kontroli str. 9-15)

Nadleśnictwo nie miało obowiązku ewidencjonowania ilości lub masy pozyskiwanych drzew w wieku powyżej 100 lat oraz ilości martwych drzew na hektarze drzewostanów. Gromadzono natomiast informacje o pozyskaniu posuszu, wywrotów i złomów według gatunków drzew oraz o wyznaczonych i usuniętych drzewach trocinkowych, bez wyszczególniania ilości lub masy pozyskanych drzew ponadstuletnich.

Z-ca Nadleśniczego wyjaśnił, że decyzja zatwierdzająca plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa, mimo że ograniczała pozyskanie drzew ponad 100 letnich, nie wprowadzała obowiązku dodatkowego ewidencjonowania pozyskania tych drzew. W związku z tym, Nadleśnictwo prowadziło normalną ewidencję pozyskanego drewna w SILP. System ten nie ma możliwości wprowadzania podczas odbioru drewna dodatkowych informacji, na przykład o wieku poszczególnych drzew. Zgodnie z konstrukcją systemu, odbierane drewno przypisywane jest do wydzieleń, z których zostało pozyskane. (dowód: akta kontroli str. 9-19)

W trakcie realizacji PUL 2002 – 2011, Nadleśnictwo otrzymało z RDLP instrukcje w sprawie sposobu postępowania z drzewami w wieku ponad 100 lat:

- 17 stycznia 2003 r. zostało poinformowane, że Główny Konserwator Przyrody i Dyrektor Generalny Lasów Państwowych nie stawiają przeszkód w wycinaniu świerków zaatakowanych przez korniki, ale są przeciwni wyrębowi innych gatunków starych drzew opanowanych przez owady, szczególnie dębów i jesionów. Zalecono wyszukiwanie drzew świerkowych zasiedlonych (w każdej fazie rozwojowej bez względu na wiek), wycinanie, korowanie lub wywożenie ich z lasu poza strefę zagrożenia przed pojawieniem się następnej generacji szkodników,
- 12 stycznia 2005 r. otrzymało zalecenie, aby w przypadku powstania wywrotów lub złomów w lasach gospodarczych, tj. sytuacji nieprzewidzianej w PUL, ani w planie ochrony rezerwatu, uprzętać te drzewa. W takich przypadkach nie mają zastosowania ograniczenia wymienione w decyzji zatwierdzającej PUL co do gatunków i wieku drzew, gdyż dotyczy to uprzękania, a nie ich wycinania (stanowisko zgodne z ustaleniami PUL 2002 – 2011). Na uprzękanie drzew w rezerwach przyrody należy uzyskać zgodę Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody (od 2009 roku Nadleśnictwo zgód takich nie otrzymywało, ze względu na stanowisko Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska¹³ nakazujące pozostawianie drzew ściętych na terenie rezerwatów),
- 12 sierpnia 2009 r. zostało zobowiązane do niezwłocznego ścinania drzew wszystkich gatunków powyżej 100 lat zagrażających ludzkiemu życiu (szczególnie drzew zawieszonych i złomów w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych i innych miejsc przebywania ludzi) i pozostawiania drewna przy pniu. Zalecenie to nie dotyczyło złomów i wywrotów świerkowych, które mogły być pozostawione do naturalnego rozkładu, lecz wyłącznie niezasiedlone przez kornika i pod warunkiem braku zagrożenia z jego strony dla pobliskich drzewostanów. (dowód: akta kontroli str. 20-23)

W latach 2002 – 2010 roczny rozmiar pozyskania drewna dla Nadleśnictwa wynikający z planów rocznych wynosił od 46.709 m³ (w 2002 roku) do 71.251 m³ (w 2007 roku) grubizny netto. W grudniu 2010 roku Nadleśnictwo otrzymało z RDLP polecenie ograniczenia w 2011 roku

¹² Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 ze zm.

¹³ Pismo GDOŚ/DOP-oc-4120-21/237/09mk z 27 stycznia 2009 r.

pozyskania drewna do 25.300 m³, uzasadnione zaleceniem Ministra Środowiska. Łączny etat pozyskania w latach 2002 – 2011, uwzględniający ograniczenie z 2011 roku, wynosił więc 615.403 m³ grubizny netto (9 x 65.567 m³ + 25.300 m³). (dowód: akta kontroli str. 24-25)

1.3. W latach 2002 – 2011 Nadleśnictwo pozyskało łącznie 563.203 m³ grubizny netto (85,9% miąższości ustalonej w PUL 2002 – 2011), z czego w ramach cięć rębnych 73.865 m³ (63,1%), a w ramach cięć przedrębnych 489.338 m³ (90,9%). Powodem niepełnej realizacji planu pozyskania drewna, w odniesieniu do PUL 2002 – 2011, było głównie:

- utworzenie z dniem 13 sierpnia 2003 roku przez Ministra Środowiska na powierzchni 1.667,07 ha¹⁴ (ok. 8,2% obszaru Nadleśnictwa) rezerwatu przyrody „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej”, na którym nie prowadzono zadań gospodarczych,
- osiągnięcie wieku ponad 100 lat przez drzewa podlegające zakazowi usuwania (dąb, jesion, klon i wiąz),
- nieudzielanie od 2009 roku, przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Białymstoku („RDOŚ”), zgody na wycinkę drzew w rezerwach przyrody,
- ustanowienie przez Wojewodę Podlaskiego i RDOŚ nowych stref ochronnych wokół gniazd ptaków chronionych, granicznika płucnika, owadów chrząszczy saproksylicznych,
- ograniczenie w 2011 roku, przez Ministra Środowiska, planu pozyskania drewna do 25.300 m³ (35,5% do 54,2% rocznego planu pozyskania z lat 2002 – 2010).

(dowód: akta kontroli str. 16-19, 26)

Realizując roczne plany pozyskania uwzględniające ww. ograniczenia, Nadleśnictwo w latach 2002 – 2011 pozyskało:

- w trakcie użytkowania rębego 48.420,85 m³ drewna (65,6% pozyskania rębego ogółem) w wyniku rębni I (zupelnych), III (gniazdowych) i IV (stopniowych) stopnia, 20.994,87 m³ (28,4%) użytkowania przygodnego, a 4.448,99 m³ (6,0%) jako pozostałe rębne. Roczne plany pozyskania w ramach rębni zostały w latach 2002 – 2011 zrealizowane na poziomie od 109,3% (rębni III i IV) do 112,9% (rębni I), użytki przygodne w 78,2% (plany zakładały pozyskanie 20.146 m³ drewna), a pozostałe rębne w 300,7% (planowano pozyskanie 1.479,5 m³ drewna),
- podczas użytkowania przedrębego 337.366,96 m³ drewna (68,9% pozyskania przedrębego ogółem) w wyniku czyszczeń późnych oraz trzebieży wczesnych i późnych, a pozostałe 151.971,43 m³ (31,1%) użytkowania przygodnego. Roczne plany pozyskania w ramach zabiegów pielęgnacyjnych wykonano na poziomie od 103,5% (trzebież późna) do 151,0% (czyszczenia późne), a użytki przygodne w 91,2% (plan – 166.607 m³).

(dowód: akta kontroli str. 26-28)

Nadleśniczy wyjaśnił, że przyczyną zwiększonej intensywności cięć przygodnych jest obowiązek utrzymania właściwego stanu sanitarnego i zdrowotnego lasu, a co za tym idzie trwałości i ciągłości lasu. Cięcia przygodne nie są planowane w PUL, a ich wielkość wynika ze stanu zdrowotnego drzewostanów. Zasady postępowania w przypadku wystąpienia szkodników w lesie reguluje Instrukcja Ochrony Lasu. Cięcia przygodne mają na celu ograniczenie występowania negatywnych zjawisk zdrowotnych w drzewostanach, mogących doprowadzić do niekontrolowanego i wielkopowierzchniowego ich zamierania. Drzewa zasiedlone przez korniki wycina się na bieżąco i wywozi z lasu przed wylotem owadów. Nadleśnictwo ewidencjonuje drewno zasiedlone przez szkodniki owadzie jako pozyskanie przygodne. (dowód: akta kontroli str. 16-19)

W 2011 roku Nadleśnictwo pozyskało łącznie 10.814,75 m³ posuszu, wywrotów i złomów, w tym 8.783,46 m³ drewna iglastego (2.554,77 m³ sosny i 6.228,69 m³ świerka) oraz 2.031,29 m³ drewna liściastego (970,36 m³ brzozy i 404,19 m³ osiki). (dowód: akta kontroli str. 29)

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. z 2003 r. Nr 132 poz. 1236).

W badanej przez NIK próbie 1.663,22 m³ drewna wielkowymiarowego trzeciej klasy grubości¹⁵ pozyskanego przez Nadleśnictwo w 2011 roku z 367 wydzieleń:

- 1.518,28 m³ (91,3%) drewna świerkowego, olchowego, brzoźowego, dębowego, sosnowego, jesionowego i osikowego pozyskanego z 356 wydzieleń, posiadało parametry drzew w wieku poniżej 100 lat, w odniesieniu do danych z opisów taksacyjnych;
- 143,64 m³ drewna świerkowego i 1,3 m³ drewna sosnowego pozyskanego łącznie z 34 wydzieleń, posiadało parametry drzew w wieku powyżej 100 lat, w porównaniu do opisów taksacyjnych. Na przykład:
  - 23 maja 2011 r. przyjęto na magazyn pozyskane z wydziału 96A-a, w ramach przygodnej trzebieży późnej („PTP”), 12 drzew świerkowych, w tym sześć o średnicach¹⁶ i długościach: 66 cm x 10,7 m, 61 cm x 9,9 m, 58 cm x 6,8 m, 57 cm x 6,6 m, 49 cm x 11,5 m, 49 cm x 10,9 m (łącna masa 14,26 m³). Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2002 roku, w wydziale tym przeważał świerk (60%), 40% w wieku 130 lat o pierśnicy¹⁷ 64 cm, 20% w wieku 90 lat o pierśnicy 44 cm i w drugim piętrze w wieku 70 lat o pierśnicy 31 cm,
  - 27 czerwca 2011 r. przyjęto na magazyn pozyskane z wydziału 99C-b, w ramach cięć przygodnych rębnych, 21 drzew świerkowych, w tym trzy o średnicach i długościach: 62 cm x 10,2 m, 60 cm x 9,6 m i 52 cm x 8,9 m (łącna masa 7,68 m³). Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2002 roku, w wydziale tym 50% stanowiły świerki w wieku 153 lat o pierśnicy 73 cm, 10% świerki w wieku 93 lat o pierśnicy 45 cm i w drugim piętrze świerki w wieku 70 lat o pierśnicy 30 cm.

W analizowanej próbie, drewno o parametrach drzew w wieku powyżej 100 lat pozyskano w ramach użytków rębnych (21,77 m³), co dopuszczają zapisy pkt 3 i 4 decyzji Ministra Środowiska z 10 czerwca 2003 r. zatwierdzającej PUL 2002 – 2011 i w ramach użytkowania przygodnego (123,17 m³), na co zezwalały ustalenia PUL 2002 – 2011 dopuszczające usuwanie wszystkich drzew zagrażających zachowaniu trwałości lasu.

(dowód: akta kontroli str. 30-95)

1.4. Realizację zadań z zakresu gospodarki leśnej na 2011 rok Nadleśnictwo zleciło podmiotom zewnętrznym. Wyboru wykonawców usług w poszczególnych leśnictwach dokonano w jednym przetargu nieograniczonym o wartości brutto 1.308,5 tys. zł (100% wartości zamówień na prowadzenie gospodarki leśnej w tymże roku) przeprowadzonym z zachowaniem ustawy Prawo zamówień publicznych („Pzp”)¹⁸:

- prawidłowo opisano przedmiot zamówienia, a ustalone warunki nie utrudniały oferentom uczciwej konkurencji,
- właściwie upubliczniono informacje o przetargu (ogłoszenie i specyfikację istotnych warunków zamówienia),
- wyboru ofert najkorzystniejszych dokonano z zachowaniem warunków określonych w SIWZ,
- umowy z wykonawcami zawarto zgodnie z zamówieniami i złożonymi ofertami.

(dowód: akta kontroli str. 96-140)

1.5. W latach 2002 – 2011 Nadleśnictwo w większości zrealizowało zadania z zakresu pielęgnacji i hodowli lasu oraz melioracji agrotechnicznych. W stosunku do PUL 2002 – 2011:

- zabiegi pielęgnacji lasu wykonano na łącznej powierzchni 12.876,26 ha (73,9% planu – 17.410,72 ha). Pozostałe 4.534,46 ha nie objęte tymi zabiegami to tereny zakwalifikowane do różnych form ochrony przyrody (1.964,58 ha) lub uznane za pozostające w stanie zdrowotnym uzasadniającym odstępianie od pielęgnacji;
- zadania hodowlane wykonano na 307,06 ha (64,1% planu – 479,14 ha), z czego:
  - odnowiono 179,29 ha (46,6% planu – 385,08 ha),
  - posadzono, dolesiono i uzupełniono 69,86 ha (157,4% planu – 44,37 ha),
  - zalesiono 57,91 ha (116,5% planu – 49,69 ha);
- pielęgnację nowozakładanych upraw wykonano na powierzchni 172,33 ha (38,0% planu – 453,68 ha);

¹⁵ Drewno okrągłe o średnicy 35 cm i większej bez kory.

¹⁶ Mierzonych w połowie ściętego drzewa.

¹⁷ Średnica drzewa stojącego mierzona na wysokości 130 cm od ziemi.

¹⁸ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

- melioracjami agrotechnicznymi objęto 192,71 ha (47,8% planu – 403,15 ha).
(dowód: akta kontroli str. 96-140)

Nadleśniczy wyjaśnił, że niepełna realizacja zadań obligatoryjnych¹⁹ spowodowana była nadmiernym ograniczeniem pozyskania drewna z powierzchni przewidzianych do melioracji, odnowienia i pielęgnacji lasu.
(dowód: akta kontroli str. 16-19, 141-185)

1.6. W latach 2002 – 2011 na terenie Nadleśnictwa, w ramach prowadzonego Ośrodka Hodowli Zwierzyny²⁰, funkcjonowały trzy obwody łowieckie o łącznej powierzchni 21.077 ha. Poletka łowieckie znajdowały się na powierzchni leśnej (22,54 ha) i nieleśnej (52,39 ha). Nadleśnictwo w oparciu o prawidłowo sporządzane i zatwierdzone roczne plany łowieckie, właściwie realizowało zadania z zakresu gospodarki łowieckiej przewidziane w PUL 2002 – 2011:

- utrzymywano niezbędną zwierzynię infrastrukturę (brogi, wodopoje, lizawki, poletka żerowe, itp.) oraz prowadzono działania ułatwiające jej przetrwanie krytycznych okresów (np. zimą wykładano karmę i sole z mikroelementami),
- całkowite pozyskanie podstawowych gatunków zwierząt (osobniki odstrzelone i padłe) nie przekroczyło limitów przewidzianych w planach rocznych. Pozyskano między innymi 460 jeleni (85,2% planu na lata 2002 – 2011), 153 sarny (98,1% planu), 1.100 dzików (85,3% planu).
(dowód: akta kontroli str. 141-185, 196-204)

1.7. Nadleśnictwo zrealizowało pozostałe zadania gospodarcze przewidziane w PUL 2002 – 2011:

- w ramach ochrony przeciwpożarowej za łącznie 786 tys. zł: 1/ utrzymywano istniejące pasy przeciwpożarowe oraz założono nowe o dł. 450 mb, 2/ utrzymywano punkty czerpania wody, obserwacyjne, łączności oraz sieci wykrywania pożarów (wieżę obserwacyjną z telewizją przemysłową), 3/ dokonywano lotów patrolowo-gaśniczych (ostatni pożar w Nadleśnictwie miał miejsce w 2008 roku),
- w ramach realizacji zadań z zakresu infrastruktury za łącznie 2.330,0 tys. zł: wybudowano Ośrodek Edukacji Ekologicznej (budynek główny, budynek wystawowy, ciągi komunikacyjne, ogrodzenie i wiatę), zmodernizowano dwa budynki mieszkalne oraz budynek biurowy Nadleśnictwa, wyremontowano cztery odcinki dróg leśnych i przepusty,
- w ramach edukacji ekologicznej utrzymywano (bieżące konserwacje, sprzątanie itp.) pięć ścieżek edukacyjnych (ustawiono 15 nowych przystanków i wymieniono 11 tablic), trzy ścieżki rowerowe (uruchomione w 2004 roku), a także zorganizowano 55 konkursów (z wiedzy o lesie), prowadzono warsztaty dla nauczycieli (szkół podstawowych i gimnazjalnych), przeszkolono 59 przewodników PTTK oraz wydano trzy informatory.

(dowód: akta kontroli str. 186-195, 205-212)

Według oceny Nadleśniczego dotyczącej wykonanych w latach 2002 – 2011 zabiegów gospodarczych:

- miąższość zarządzanych drzewostanów wzrosła z 5.712,1 tys. m³ w 2002 roku do 6.254,4 tys. m³ w 2011 roku, a przeciętna ich zasobność z 297 m³/ha do 323 m³/ha,
- podejmowane działania ochronne nie wpłynęły na poprawę jakości hodowlanej upraw i młodników, ze względu na uszkodzenia powodowane przez zwierzynę. Na 94,4% powierzchni jakość hodowlana upraw była bardzo dobra, a na 5,6% dobra,
- stan zdrowotny lasu uległ pogorszeniu. W ostatnich latach obserwowano zjawisko zamierania jesionów, dębów i olsów oraz negatywne skutki gwałtownych wichur, co systematycznie wpływało na wzrost złomów i wywrotów.
(dowód: akta kontroli str. 142-185)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie prowadzenie gospodarki leśnej przez Nadleśnictwo w ramach PUL 2002 – 2011.

Ocena cząstkowa

¹⁹ Odnowienia, melioracje, pielęgnacja lasu, itp.

²⁰ Powołanej decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 19 grudnia 1994 roku, którą wyłączono możliwość wydzierżawiania wskazanych obwodów łowieckich.

2. Prowadzenie gospodarki leśnej w latach 2012 – 2013 (I pół.)

2.1. Od 1 stycznia do 9 października 2012 r. Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną na podstawie planu cięć i hodowli na 2012 rok ustalonego 9 stycznia 2012 r. przez RDLP w uzgodnieniu z wykonawcą projektu planu urządzenia lasu (w związku z brakiem zatwierzonego planu urządzenia lasu na lata 2012 – 2021). Rozmiar pozyskania drewna ustalono na 23.000 m³ grubizny netto (w tym 15.373 m³ w ramach cięć przygodnych). Inne zadania gospodarcze obejmowały m.in.: pielęgnowanie gleby (68,51 ha), poprawki i uzupełnienia (2,7 ha), czyszczenia późne (16,61 ha) oraz czyszczenia wczesne (22,69 ha). (dowód: akta kontroli str. 213-217)

Miejsca pozyskania drewna podlegały od 18 maja 2012 r. weryfikacji, ze względu na:

- zalecenia RDLP otrzymane 18 maja 2012 r. dotyczące zawieszenia do odwołania wszelkich zabiegów wykonywanych na drzewach w wieku 100 i więcej lat, w tym cięć sanitarnych świerków zaatakowanych przez kornika drukarza, oraz do czasu wyjaśnienia definicji drzewostanów ponad 100 – letnich, zaniechania zabiegów w wydzieleniach, w których występują drzewa w wieku 100 i więcej lat (zalecenia wynikały z pisma Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r.). Ustalono przez RDLP 8 czerwca 2012 r. metody postępowania w zagrożonych drzewostanach świerkowych, przewidywały m.in.:
  - w drzewostanach do 100 lat (bez ograniczeń prawnych) wykonywanie zadań zgodnie z Instrukcją Ochrony Lasu,
  - w drzewostanach z udziałem świerka powyżej 100 lat – występowanie o zgodę na wyrąb drzew zasiedlonych przez korniki do Głównego Konserwatora Przyrody, zgodnie z decyzją nr 48/1998,
  - informowanie RDOŚ w przypadku gradacji korników zagrażającej celom ochrony rezerwatów,
  - pierwszeństwo prac porządkowania stanu sanitarnego lasu wobec wykonywania innych zadań gospodarczych,
  - w przypadku pogorszenia stanu zdrowotnego i sanitarnego lasu, wykonanie inwentaryzacji posuszu w drzewostanach ponadstuletnich z udziałem świerka i w rezerwach przyrody oraz powiadamianie RDLP o jej wynikach.

Nadleśnictwo zostało poinformowane, że „w związku z zaistniałą sytuacją prawną, ustalony sposób postępowania w drzewostanach ponad 100 – letnich ograniczy się praktycznie do monitoringu i przekazywania informacji, a dalsze postępowanie uzależnione jest od decyzji GDOŚ”;

- decyzję z 28 czerwca 2012 r. Ministra Środowiska stwierdzającą nieważność własnej decyzji z 16 maja 2012 r. zatwierdzającej plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa na lata 2012 – 2021. (dowód: akta kontroli str. 213-223)

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa na lata 2012 – 2021 („PUL 2012 – 2021”) został zatwierdzony przez Ministra Środowiska decyzją z 9 października 2012 r., ustalającą następujące zadania gospodarcze:

- pozyskanie drewna na poziomie nie większym niż 214.218 m³ grubizny netto (15.272 m³ w użytkowaniu rębny i 198.946 m³ w przedrębny), co stanowiło 32,7% pozyskania ustalonego w PUL 2002 – 2011. Plan ten dopuszczał pozyskiwanie drewna w ramach cięć przygodnych wskazując, że do ograniczenia rozmiaru powstających szkód przewiduje się „utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu” (PUL nie określał lokalizacji i rozmiaru pozyskania przygodnego),
- pielęgnowanie lasu na powierzchni 7.343,56 ha (44,4% w odniesieniu do PUL 2002 – 2011), zalesienia, dolesienia, uzupełnienia i odnowienia – 165,23 ha (33,9%), melioracje agrotechniczne – 147,9 ha (36,7%),
- zadania z zakresu gospodarki łowieckiej, ochrony przeciwpożarowej, infrastruktury technicznej i edukacji ekologicznej. (dowód: akta kontroli str. 224-250)

Ustalenia zatwierdzonego PUL 2012 – 2021 dopuszczały (podobnie jak w przypadku poprzedniego PUL) pozyskiwanie drewna w ramach cięć przygodnych (m.in. w ramach ograniczania rozmiaru powstających szkód spowodowanych przez szkodniki wtórne – pkt 3.6.4 planu), a ograniczenia w tym zakresie wynikały z zalecenia Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r. i ustaleń Planu Ochrony Przyrody stanowiącego integralną część PUL 2012 – 2021 (pkt 7.1.6. i pkt 7.8)²¹.

(dowód: akta kontroli str. 497-498)

Od stycznia do października 2012 roku (w okresie braku PUL) Nadleśnictwo było zobowiązane do przestrzegania postanowień decyzji nr 24 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 27 sierpnia 1996 r.²² („decyzja nr 24/1996”) i decyzji nr 48/1998²³:

- decyzja nr 24/1996: wprowadziła na wskazanych obszarach w drzewostanach dojrzałych obowiązek pozostawiania na pniu od trzech do pięciu starych drzew na 1 ha do biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu; wyłączyła na tych obszarach z wyrębu wszystkie drzewa żywe i martwe o określonych rozmiarach pierśnic (Db, So, Św – powyżej 80 cm, Ol, Js, Lp, Gb, Tp – powyżej 70 cm, Kl – powyżej 60 cm, Wb, iwa – powyżej 30 cm); wyłączyła z wyrębu wszystkie drzewa gatunków rzadkich w Puszczy Białowieskiej, bez względu na ich wiek, wymiary i położenie (jodły pospolitej, wiśni ptasiej, jabłoni dzikiej, gruszy pospolitej, wiązów i jarzębiny), z wyjątkiem większych skupisk zajmujących pow. 0,10 ha i powyżej, jeżeli ich wyręb był uzasadniony potrzebami hodowlanymi lub sanitarnymi w stosunku do pozostałych drzew tych gatunków; dopuściła w sytuacjach uzasadnionych względami bezpieczeństwa ludzi i ochrony lasu możliwość odstępstw od ww. zasad, za zgodą Dyrektora Generalnego LP, na wniosek dyrektora RDLP,
- decyzja nr 48/1998 wprowadziła zakaz wyrębu ponadstuletnich drzew i drzewostanów o charakterze naturalnym we wszystkich oddziałach Nadleśnictwa, który nie dotyczył niezbędnych cięć sanitarnych wykonywanych po uzgodnieniu z Głównym Konserwatorem Przyrody.

2.2. W latach 2012 – 2013 (I półrocze) Nadleśnictwo pozyskało łącznie 31.214,14 m³ drewna (14,6% miąższości ustalonej w PUL 2012 – 2021), w tym podczas cięć rębnych 1.803,23 m³ (11,8%), a przedrębnych 29.410,95 m³ drewna (14,8%). W ramach:

- cięć rębnych przygodnych pozyskano 1.803,23 m³ drewna,
- planowanego użytkowania przedrębnego 9.670,58 m³ drewna (czyszczenia późne – 56,13 m³, trzebież wczesna – 5.321,64 m³ i trzebież późna – 4.292,81 m³), a pozostałe 19.740,37 m³ w trakcie przygodnych zabiegów przedrębnych. (dowód: akta kontroli str. 251-253)

Nadleśniczy wyjaśnił, że przyczyną zwiększonej intensywności cięć przygodnych jest gradacja kornika drukarza, która wybuchła w 2012 roku. Z uwagi na decyzje Ministra Środowiska ograniczające pozyskanie drzew w drzewostanach stuletnich i starszych oraz na siedliskach wilgotnych, dużą ilość drzew pozostawiono w lesie na pniu. To z kolei uruchomiło lawinowy wzrost ilości drzew zasiedlonych owadami w I połowie 2013 roku (do końca września pozyskano 7.200 m³ drewna świerkowego zasiedlonego, co stanowi ok. 31,3% planowanej na ten rok całkowitej masy).

(dowód: akta kontroli str. 16-19)

Ogłędziny przeprowadzone przez NIK 26 lipca i 27 września 2013 r. w sześciu wydzieleniach Nadleśnictwa (126Cd, 127Da, 79Cc, 102Cf, 128Cb i 128Cg), w których wyznaczono drzewa do usunięcia (bez ich pozyskania)²⁴ bądź wykonano zabiegi sanitarne w 2013 roku,

²¹ W pkt 7.1.6 Programu ochrony przyrody zalecono: a) pozostawiać podczas zabiegów gospodarczych wszystkie drzewa w wieku 100 lat i więcej, b) w drzewostanach powyżej III klasy wieku (60 lat), pozostawiać podczas zabiegów gospodarczych drzewa martwe, żywe z widocznymi dziuplami i próchnowiskami oraz część drzew zamierających, c) w drzewostanach powyżej III klasy wieku (60 lat), w przypadku znanych lub potencjalnych stanowisk pachnicy dębowej odslaniać podczas zabiegów dorodne drzewa gatunków liściastych z widocznymi dziuplami i próchnowiskami, d) w drzewostanach powyżej V klasy wieku (100 lat), pozostawiać wszystkie drzewa martwe, żywe z widocznymi dziuplami, próchnowiskami i drzewa zamierające do całkowitej mineralizacji.

²² Decyzja w sprawie wprowadzenia nadzwyczajnej ochrony starych drzew o charakterze pomnikowym – żywych i obumarłych oraz rzadkich gatunków drzew w Puszczy Białowieskiej (uchylona z dniem 19 czerwca 2013 r. zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego LP z 19 czerwca 2013 r.).

²³ Decyzja w sprawie wstrzymania wyrębu ponadstuletnich drzew pojedynczych i drzewostanów o charakterze naturalnym na terenie nadleśnictwa Puszczy Białowieskiej (uchylona z dniem 19 czerwca 2013 r. ww. Zarządzeniem nr 57).

²⁴ Wydzielenia 126Cd, 128Cg, 128Cb.

potwierdziły występowanie szkodników lub śladów ich obecności w drzewach, wywrotach i złomach, tj. czynników uzasadniających potrzebę przeprowadzenia takich zabiegów.

(dowód: akta kontroli str. 277-301)

W 2012 i w I połowie 2013 roku Nadleśnictwo pozyskało – odpowiednio – 18.083 m³ i 4.487 m³ posuszu, wywrotów i złomów, w tym 16.374 m³ i 3.726 m³ drewna iglastego (w 2012 roku 2.301 m³ sosny i 14.073 m³ świerka, a w I połowie 2013 roku 791 m³ sosny i 2.935 m³ świerka) oraz 1.709 m³ i 761 m³ drewna liściastego (w 2012 roku 923 m³ brzozy i 263 m³ jesionu, a do 30 czerwca 2013 r. 277 m³ brzozy i 137 m³ grabu).

(dowód: akta kontroli str. 302-322)

W związku z decyzją nr 48/1998, od 1 stycznia do 10 lipca 2012 r. Nadleśnictwo trzykrotnie występowało do Głównego Konserwatora Przyrody o zgodę na usunięcie ponadstuletnich złomów i wywrotów świerkowych oraz zasiedlonych przez kornika drukarza drzew trocinkowych (stojących):

- 3 lutego 2012 r. wnioskowano o usunięcie 223 szt. złomów i 181 szt. wywrotów powstałych na skutek jesiennych huraganów (w 2011 roku), których pozostawienie – według uzasadnienia – „spowoduje zasiedlenie ich przez kornika drukarza i w efekcie możliwość jego niekontrolowanego rozmnożenia się, co pozostanie nie bez wpływu na pozostałe drzewostany świerkowe w Puszczy Białowieskiej”,
- 11 maja 2012 r. wniesiono o usunięcie 297 drzew trocinkowych, 404 wywrotów i złomów, ze względu na potencjalne zagrożenie ze strony korników,
- 9 lipca 2012 r. wystąpiono o zgodę na ścięcie, okorowanie i pozostawienie martwego drewna w miejscu ścinki do naturalnego rozpadu ponadstuletnich świerków w zaatakowanych drzewostanach (nie wskazano konkretnych ilości i lokalizacji).

W odmowach 27 czerwca i 25 lipca 2012 r. Główny Konserwator Przyrody nie wyraził zgody na wnioskowane zabiegi informując, że „w drzewostanach 100-letnich i starszych nie prowadzimy żadnych prac „pozyskaniowych”.

(dowód: akta kontroli str. 254-276)

Analiza 2.061,51 m³ drewna wielkowymiarowego trzeciej klasy grubości pozyskanego przez Nadleśnictwo w 2012 roku z 400 wydzieleń i 827,96 m³ uzyskanego w I połowie 2013 roku z 87 wydzieleń wykazała m.in., że:

- 1.953,81 m³ i 827,96 m³ (94,8% i 100%) drewna świerkowego, olchowego, brzozonego, sosnowego i osikowego pozyskanego z 393 i 87 wydzieleń, posiadało parametry drzew w wieku poniżej 100 lat, w odniesieniu do danych z opisów taksacyjnych;
- 106,64 m³ drewna świerkowego i 1,06 m³ drewna dębowego (łącznie 5,2%) pozyskanego w 2012 roku z 27 wydzieleń, posiadało parametry drzew w wieku powyżej 100 lat, w porównaniu do danych z opisów taksacyjnych. I tak na przykład:
  - 12 i 16 lutego 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskane z wydzielienia 128A-c, w ramach PTP, drewno świerkowe m. in. o średnicach i długościach: 53 cm x 7,9 m, 47 cm x 9,1 m, 46 cm x 11,3 m, 42 cm x 11,9 m, 41 cm x 12,4 m, 40 cm x 12,5 m i 40 cm x 8,7 m (o łącznej masie 11,15 m³). Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 roku, w wydzieleniu tym: 30% stanowiły świerki w wieku 138 lat o pierśnicy 50 cm, 10% świerki w wieku 108 lat o pierśnicy 40 cm i 20% świerki w wieku 78 lat o pierśnicy 26 cm,
  - od 20 do 28 lutego 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskane z wydzielienia 95D-a, w ramach PTP, drewno świerkowe m. in. o średnicach i długościach: 49 cm x 15,2 m, 49 cm x 10,1 m, 47 cm x 10,7 m, 44 cm x 10 m, 43 cm x 9,5 m, 42 cm x 10,9 m, 42 cm x 10,7 m, 41 cm x 10,7 m, 41 cm x 10,5 m (o łącznej masie 15,32 m³). Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 roku, w wydzieleniu tym: 70% stanowiły świerki w wieku 108 lat o pierśnicy 41 cm i 10% świerki w wieku 78 lat o pierśnicy 25 cm,
  - 5 marca 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskane z wydzielienia 99B-b, w ramach PTP, drewno świerkowe m.in. o średnicach i długościach: 60 cm x 10,1 m, 58 cm x 11,1 m (o łącznej masie 5,79 m³). Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 roku, w wydzieleniu tym: 10% stanowiły świerki w wieku 153 lat o pierśnicy 53 cm, 20% świerki w wieku 83 lat o pierśnicy 34 cm i 10% świerki w wieku 63 lat o pierśnicy 22 cm;

- w 96 wydzieleniach, w których udział drzew ponadstuletnich jednego gatunku przekraczał 10%, pozyskane drewno przyjęto na magazyn przed 18 maja 2012 r. (przed wprowadzeniem przez RDLP zalecenia w sprawie zawieszenia wszelkich zabiegów wykonywanych na drzewach w wieku 100 i więcej lat, w tym cięć sanitarnych świerków zaatakowanych przez kornika drukarza);
- w analizowanej próbie nie stwierdzono pozyskania drzew o średnicach większych niż określone w decyzji nr 24/1996 i gatunków drzew wskazanych w tej decyzji: jodła pospolita, wiśnia ptasia, jabłoń dzika, grusza pospolita, wiąz i jarzębina.

(dowód: akta kontroli str. 323-392)

Analiza 12.027,59 m³ drewna pozyskanego przez Nadleśnictwo od 1 czerwca do 31 grudnia 2012 r. wykazała pozyskanie:

- 12.006,63 m³ drewna świerkowego, dębowego, grabowego, olchowego, brzoźowego, jesionowego, sosnowego i osikowego w drzewostanach do 100 lat (wg definicji prof. Wesołowskiego); 6,02 m³ tego drewna zostało zaewidencjonowane do dwóch niewłaściwych oddziałów (64Cf i 82Cb zamiast do 64Af i 82Cd),
- 20,96 m³ drewna świerkowego w ramach przygodnych cięć sanitarnych (od 28 czerwca do 29 października 2012 r.) w wydzieleniach 100 – letnich i starszych (16C-d, 16A-j, 27B-b), wyłączonych z wszelkich zabiegów gospodarczych zaleceniem Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 393-435)

2.3. Realizację zadań z zakresu gospodarki leśnej na 2012 i 2013 rok Nadleśnictwo zleciło podmiotom zewnętrznym w przetargach nieograniczonych. Wyboru wykonawców usług w poszczególnych leśnictwach, o wartościach brutto 1.107,6 tys. zł i 1.239,6 tys. zł (100% wartości zamówień na usług leśne w tych latach) dokonano zgodnie z Pzp:

- prawidłowo opisano przedmiot zamówienia, a ustalone warunki nie utrudniały oferentom uczciwej konkurencji,
- właściwie upubliczniono informacje o przetargu (ogłoszenie i specyfikację istotnych warunków zamówienia),
- wyboru wykonawców dokonano z zachowaniem warunków ustalonych w SIWZ,
- umowy z wykonawcami zawarto zgodnie z zamówieniami i złożonymi ofertami.

(dowód: akta kontroli str. 96-98, 436-458)

2.4. Od stycznia 2012 roku do czerwca 2013 roku Nadleśnictwo zrealizowało część zadań gospodarczych ujętych w PUL 2012 – 2021:

- pielęgnowano las na powierzchni 589,1 ha (8,0% w odniesieniu do PUL 2012 – 2021 i 66,9% planów rocznych na lata 2012 – 2013),
- realizowano zadania hodowlane na 5,7 ha (3,4% PUL 2012 – 2021 i 100% ww. planów rocznych),
- w ramach działalności łowieckiej pozyskano 73 jelenie (73,0% planu), osiem saren (53,3% planu), 110 dzików (61,1% planu), 29 lisów (64,4% planu), 10 jenotów (28,6% planu) oraz jedną kunę (4,5% planu)²⁵,
- w ramach ochrony przeciwpożarowej kontynuowano dotychczasowe działania prewencyjne (nie odnotowano pożarów na terenie Nadleśnictwa),
- w ramach edukacji ekologicznej m.in. wybudowano wieżę widokową i ogród botaniczny (herbarium), utrzymywano ścieżki przyrodniczo-leśne, obiekty edukacyjne i turystyczne (w tym Ośrodek Edukacji Ekologicznej) oraz organizowano konkursy i prelekcje.

(dowód: akta kontroli str. 251, 459-495)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W II połowie 2012 roku, przygodne cięcia sanitarne prowadzono w trzech wydzieleniach

²⁵ Plan i wykonanie planu roku gospodarczego 2012/2013.

wyłączonych z wszelkich zabiegów gospodarczych (drzewostany ponadstuletnie według definicji prof. Wesołowskiego) pismem Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r.:

- 28 czerwca 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskany z wydzielenia 27Bb w ramach PTP świerk o masie 2,48 m³. Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 r., w wydzieleniu tym 10% stanowił dąb w wieku 200 lat,
- 21 sierpnia 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskany z wydzielenia 16Cd w ramach PTP świerk o masie 17,23 m³. Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 r., w wydzieleniu tym 10% stanowił dąb w wieku 258 lat,
- 29 października 2012 r. przyjęto na magazyn pozyskany z wydzielenia 16Aj w ramach PTP jesion o masie 1,25 m³. Zgodnie z opisem taksacyjnym z 2012 r., w wydzieleniu tym 10% stanowił świerk w wieku 133 lat. (dowód: akta kontroli str. 393-435)

W wyjaśnieniu Nadleśniczy podał, że w przypadku:

- oddziałów 16C-d i 16A-j, pozyskanie drewna i jego zaprzychodowanie jest pomyłką leśniczego związaną z interpretacją definicji drzewostanów stuletnich i udziałem powierzchniowym 10% w składzie gatunkowym drzew w wieku ponad 100 lat,
- oddziału 27B-b, drewno pozyskano zgodnie z decyzją Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 r. zatwierdzającą PUL 2012 – 2021, gdzie zaplanowano wykonanie trzebieży późnej. Zgodnie z pismem Dyrektora Generalnego LP w Warszawie z 10 lipca 2012 r. (punkt e) należy utrzymać dotychczasowe zabiegi hodowlano-ochronne z uwagi na prowadzone badania naukowe w leśnictwie Łanczyno.

(dowód: akta kontroli str. 496-519)

NIK zwraca uwagę, że:

- zgodnie z zaleceniem Ministra Środowiska z 17 maja 2012 r., wydzielenia 16C-d i 16A-j zostały wyłączone z zabiegów gospodarczych i możliwości prowadzenia w nich zabiegów nieprzewidziano również w zatwierdzonym PUL 2012 – 2021,
- pozyskanie 28 czerwca 2012 r. drewna z wydzielenia 27B-b nastąpiło po zawieszeniu przez RDLP (18 maja 2012 r.) wszelkich zabiegów wykonywanych w wydzieleniach, w których występują drzewa w wieku 100 i więcej lat, a przed otrzymaniem przez Nadleśnictwo pisma Dyrektora Generalnego LP z 10 lipca 2012 r., w którym dopuszczono prowadzenie czynności gospodarczych w leśnictwie Łanczyno.

2. W dwóch przypadkach drewno pozyskane 30 października i 9 listopada 2012 r. w oddziałach 64Af i 82Cd (1,74 m³ i 4,28 m³) zostało zaewidencjonowane do niewłaściwych oddziałów (64Cf i 82Cb), co było działaniem nierzetelnym. (dowód: akta kontroli str. 393-435)

Nadleśniczy wyjaśnił, że po przeanalizowaniu ewidencji drewna ustalono, że nastąpiła pomyłka leśniczego w trakcie zaprzychodowania drewna do SILP. Drewno pozyskano w oddziałach 64Af i 82Cd (drzewostany w wieku do 100 lat) i omyłkowo wprowadzono błędną lokalizację. W oddziałach 82Cb i 64Cf nie prowadzono żadnych cięć od stycznia 2012 roku.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, prowadzenie przez Nadleśnictwo gospodarki leśnej w latach 2012 – 2013 (I półrocze).

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, wnosi o wyeliminowanie przypadków nierzetelnego ewidencjonowania w SILP pozyskanego drewna.

²⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Nadleśniczego, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 19 lutego 2014 r.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
Barbara Chilińska

.....
podpis